

Georg Adlersparre

Återutgivning av text från 1859

En gratis e-bok från
e-boksforlaget.se

Biografi Georg Adlersparre
– Återutgivning
av text från 1859

Redaktör: Josef Robertsson

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand
Virvelvind Förlag, Lysekil
Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

I den här e-boken får du veta mer om en av 1800-talets mest kända personer, den svenske greven och militären Georg Adlersparre.

Under 1800-talet kände alla till Georg Adlersparre eftersom han var en av de ledande personerna bakom den oblodiga svenska statskuppen år 1809.

I den här texten får du en kortfattad beskrivning av hans liv och karriär.

Den här texten publicerades ursprungligen i april 1859 i den svenska tidskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "Georg Adlersparre". Texten publicerades anonymt.

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksforlaget.se i april 2016. Du får gärna länka till den här e-boken eller skicka vidare e-boken till vänner och bekanta. Du får till och med ladda ner den och sprida den vidare på din egen sajt eller blogg – men då kan vi inte göra eventuella ändringar, rättelser eller kompletteringar.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Biografi

Georg Adlersparre

Den här texten publicerades ursprungligen i april år 1859 i tidskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "Georg Adlersparre". Texten publicerades anonymt.

Innan Georg Adlersparre drog svärdet för frihetens sak, hade han med pennan förfäktat densamma, en ordets man, innan han blef en handlingens. Det är, helt enkelt, att tänka, innan man handlar; det är att börja från början och icke midt uti. Utan att känna utgångspunkten likasåväl som målet, blir äfven den kraftfullaste handling, den mest lysande bedrift ofta endast en handling, en bedrift till hälften, om den ens blir det – blir en meteorflamma för luften blott, men aldrig för jorden en värmande låga.

Det var mindre i egenskap af soldat som Adlersparre red i spetsen för de vestra bataljonerna. Han flyttades endast dit från en annan tète, nemligen från idéernas, och utan den sednare är det knappast troligt att han kommit till den förra. Nog funnos på den tiden starkare handlofvar och bättre klingor än hans; men hufvuden var det ondt om, och så är det, Gudnås i alla tider.

»Nog finnas kronor, ja – men hufvuden derunder?» yttrar Carl V i Hernani, och detsamma kan man väl yttra om alla slags coiffurer. När man år 1809 behöfde en chef för den armé, som icke längre ville fördraga enväldet och det elände, som deraf var en följd, så styrde man förbi marskalkar, generaler och öfverstar, och lade bi framför en öfverstelöjtnant som icke ens var i tjenst. Hvarföre visade kompassen just på honom, på Georg Adlersparre? Jo just derföre att han var densamme, som redan uppträdt som författare och utgifvit »Läsning i blandade (»brännbara») ämnen», var det den förste som *offentligt* vågat protestera mot de nesliga fjettrar, som tryckte tanken och ordet i vårt fädernesland, var en af dem som på riksdagen i Norrköping år 1800 slungat de tyngsta projektilerna mot den suveräna magtens bålverk. Endast den, som tillverkat de »brännbara ämnena», kunde rätt skicka upp dem, så trodde man, och utgången visade att tron den gången icke kom på skam.

Derföre torde det vara orätt att kalla 1809 års statshväfning uteslutande för en militär-revolution. Den krigarskara, som ställer sig under intelligensens fana, är icke längre en enrolerad tanklös soldatesk. Den är en falang af frivillige beväpnade medborgare, ett äkta nationalgarde, som går fram, utan att behöfva sticka två fingrar upp i vädret för att svära fanan, och den lyder utan prygel och ståndrätt. Ordet kände man, det var blott mannen bakom ordet man sökte, och mannen kom lika oförskräckt som ordet hade kommit. Men visst var det en lycka, att skriftställaren och folkrepresentanten Adlersparre hade något mera än

blott pennor och bläck i sin arsenal; visst är det en god sak att med egen hand kunna stödja eget hufvud, vara sjelf sina egna idéers verktyg, sjelf lägga tyngd i slaget. Hade Kossuth sjelf kunnat anförä sina arméer, så hade han nu med all säkerhet, istället för att söka skydd under ett annat lands frihet, kunnat skydda sitt eget rikes.

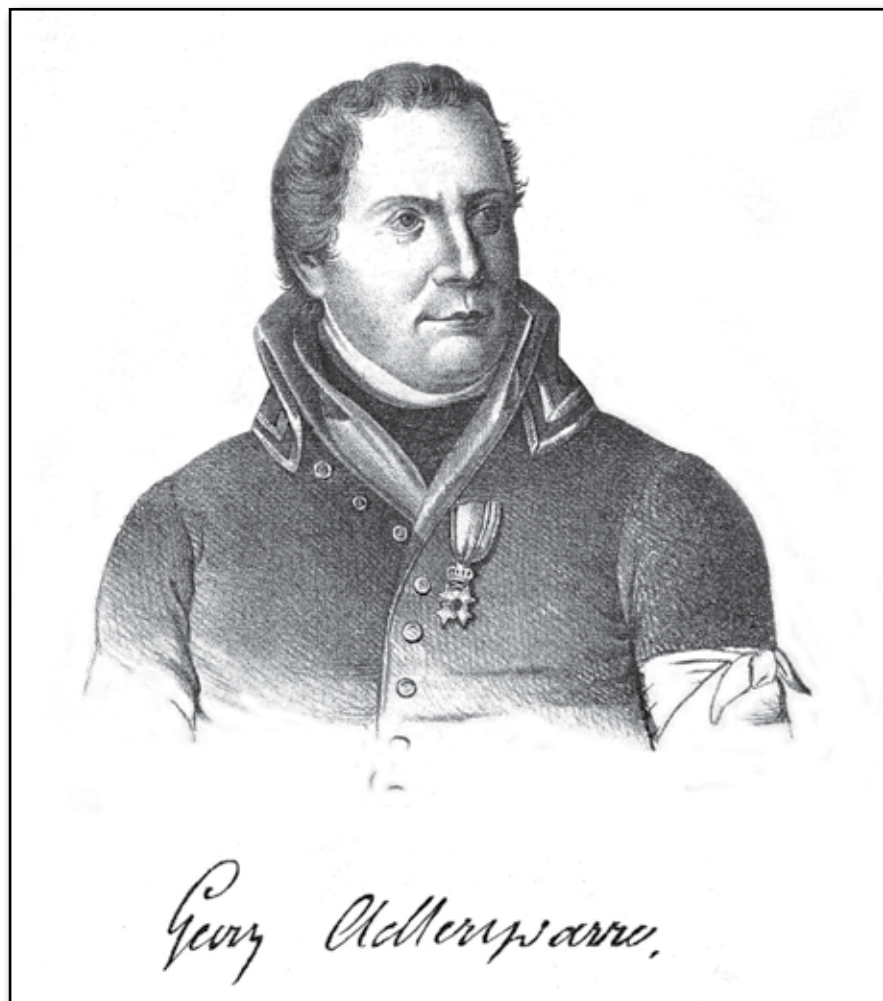
Korteligen, Adlersparre marcherade på Stockholm och marchen verkade magnetiskt der: Konungen, afsatt, skickades med familj utom rikets gräns, segern var vunnen, landet räddadt från utländskt våld och inbördes krig. Detta skedde den 13 Mars 1809, och derföre är denna dag och skall städes blifva af högsta betydelse för vår historia. Endast hofkrypet och hartanden skola gnaga på minnet af denna dag, men gnaga förgäfvess.

Något skilda torde deremot tankarne ha rättighet att vara, när man betraktar *alla* frukterna af denna seger. Att — medan man i sin hand har makten att göra allt hvad man vill och följaktligen äfven att sopa rent från höjden till djupet — att då uppställa på samhällets högsta plats en sådan äkta kruka som Carl XIII, fastän man hade förmyndarregeringen så nära för ögonen; att bibehålla vid styrelsen och inflytandet just samme ämbetsmän, som med råd och dåd understödt f. d. konungen i alla dennes vansinniga och riksförderfliga företag; att låta stånds fördelningen qvarstå i vår representation, änskönt man visste att det just var dess söndringselement som skaffade landet enväldet på halsen; vidare att i den nya regeringsformen bibehålla orden: »allena styra», sjelfva enväldets frö, ehuru det just var mot den

naturliga utvecklingen eller de olyckliga följderna af detta frö man nyss höjt upprorsfanan, stridt och segrat, — allt detta ligger de begge hufvudmännen för statshvälfningen, Adlercreutz och Adlersparre, till last, och behöfva dessa män, såsom man från ett visst håll låtit förstå, »förlåtelse» för något, så är det endast och allenast för den svaghet och släpphändhet de ådagalade vid tillgodogörandet af den seger de vunnit genom så mycken beslutsamhet och mod. Dock, må vi ej ett enda ögonblick förbise utmärkte män förtjenster derföre att de icke kunnat göra allt. Gordiska knutar finnas nog och äfven någongång svärd att afhugga dem med; men det knyter sig icke så lätt några Alexandershänder. 1809 års män vältrade dock fram grundstenarna för en bättre statsförvaltning, och det var dock något. Gjorde många *något*, vore *allt* snart gjordt. Hvad har deras efterverld gjort? hvad göra vi? —

Vi stå dock icke med tomma händer, såsom våra fäder stodo: vi fingo med statshvälfningen äfven *Tryckfriheten*, den skönaste gåfva ett land kan få, och ingen svensk har för denna så öppet och ridderligt kämpat som just den man, hvars bild i dag pryder vår tidning, liksom hans namn pryder det tidskifte, under hvilket han lefde och verkade. — Georg Adlersparre lemnade statens affärer fattig på jordiska egodelar, ja fattigare än han kom. Detta drag af äkta romare är icke det minsta vackra i hans händelserika lif.¹

1 Georg Adlersparre, född i Jemtland den 28 Mars 1760, dog i Wermland den 23 September 1835, den bästa familjefader, husbonde och vän.

Viktiga ord och personer

Adlercreutz, Carl Johan.

[1757–1815] Svensk greve och general. Var en hyllad krigshjälte och kunde därför med sex andra personer gripa kung Gustav IV Adolf 1809 och fick honom också avsatt.

Alexander den store.

[365 f Kr – 323 f Kr] Kung i Makedonien som erövrade stora delar av Mellanöstern och skapade ett av forntidens största riken. Var kung från 336 f Kr till sin död. Avled i Babylon av okända orsaker.

Coiffur.

Äldre uttryck för frisyra.

Gordisk knut.

Ett uttryck från antiken. Enligt en legend fanns en komplicerad repknut i ett tempel i staden Gordion. Enligt en spådom skulle den som löste knuten bli herre över Asien. Alexander den Store löste knuten genom att hugga sönder den med sitt svärd. Uttrycket "gordisk knut" har använts sedan dess om problem som är svårlösta.

Hernani.

Drama av den franske författaren Victor Hugo. Pjäsen orsakade stora protester vid premiären år 1830. Pjäsen är i dag mest känd som inspiration för Giuseppe Verdis opera "Hernani".

Carl V.

[1500–1558] Tysk-romersk kejsare från 1519 och spansk kung från 1519. Härskade över ett mycket stort område som omfattade delar av både Amerika och Afrika.

Carl XIII.

[1748–1818] Hertig av Södermanland samt svensk och norsk kung från 1809 till sin död 1818. Regerade i Sverige under namnet Karl XIII och i Norge under namnet Karl II. Var bror till Gustaf III och har ibland anklagats för att ha varit delaktig i mordet på brodern. Karl XIII var den siste svenske regenten från den Holstein-Gottorpska ätten.

Kossuth, Lajos.

[1802–1894] Italiensk-ungersk advokat, politiker och premiärminister i Ungern. Var en av de ledande personerna i det misslyckade ungerska upproret mot Österrike 1848–1849.

Tête.

Franskt uttryck som betyder spets eller de främsta soldaterna i en trupp.

Fler böcker från E-boksforlaget.se

Här är några flera e-böcker från E-boksforlaget.se

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

På vår sajt hittar du mer information om böckerna samt länkar.

Ett urval av våra e-böcker

001	"Greby gravfält – det vackraste gravfältet i Sverige"	011	"Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
002	"222 galna fakta om filmstjärnor och kändisar"	012	"Forn tidens perioder" (1892)
003	"99 galna fakta du inte visste om bad"	013	"Skäggets historia" (1893)
004	"Hollyhotell – triviaboken om kändisar på hotell"	014	"Midvinterns solfest" (1894)
005	"Sølgudens yxa och Tors hammare" (1899)	015	"Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
006	"Svenska djur i folktron" (1898)	016	"Bohusläns bygdeborgar" (1909)
007	"Galna väderrubriker – 155 exempel från kvällstidningarna"	017	"Bohuslänska hällristningar" (1879)
008	"Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)	018	"Kattens kulturhistoria" (1882)
009	"Galna rockstjärnor – 199 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"	019	"Ett besök i Venedig år 1878"
010	"250 galna fakta om fotbolls-VM"	020	"Strandgatan i Visby år 1879"
		021	"Märkliga orter i Sverige" (1883)
		022	"Resa på Dalslands kanal år 1877"
		023	"Nyköpings slott" (1877)
		024	"Djurens sömn" (1889)
		025	"Katten i forntida Egypten" (1889)
		026	"Ett besök i Marstrand år 1882"
		027	"Runlejonet i Venedig" (1871)

- 028 "Dryckenskapens faror" (1894)
- 029 "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- 030 "En utflykt på Mälaren år 1871"
- 031 "Kelternas historia" (1883)
- 032 "Jack Uppsprättaren – Världens första bok om seriemördaren Jack the Ripper" (1889)
- 033 "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- 034 "Ett dygn på månen år 1870"
- 035 "Blomsterspråket" (1888)
- 036 "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- 037 "Fynden i Troja" (1878)
- 038 "Skildring af Vestergötland år 1882"
- 039 "Kalmar slotts historia" (1880)
- 040 "Ett besök i Södertälje år 1881"
- 041 "En färd på Donau år 1882"
- 042 "Ringmuren i Visby" (1874)
- 043 "Skildring av Värmland år 1882"
- 044 "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter "
- 045 "Om julens härkomst" (1899)
- 046 "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- 047 "Julen i Skåne på 1820-talet"
- 048 "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- 049 "Skildring av Göteborg år 1882"
- 050 "Skildring av Halland år 1882"
- 051 "Skånska fornminnen" (1853)
- 052 "Norrköpings historia" (1871)
- 053 "Ett besök i Waxholm år 1870"
- 054 "Förbindelse mellan Skandinavien och västra Europa före Kristi födelse" (1889)
- 055 "Vadstena slott" (1875)
- 056 "Skildring av Island" (1870)
- 057 "Husaby kyrka" (1899)
- 058 "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- 059 "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- 060 "Ett besök i Rom år 1870"
- 061 "Orkidéernas historia" (1894)
- 062 "Besök på Helgoland år 1874"
- 063 "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- 064 "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- 065 "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- 066 "Guide till Uppsala år 1875"
- 067 "Skildring av Blekinge år 1882"
- 068 "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- 069 "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- 070 "Skildring av Bohuslän år 1882"
- 071 "Gripsholms slott" (1877)
- 072 "Skildring av Dalsland år 1882"
- 073 "Skildring av Närke år 1882"
- 074 "Skildring av Öland år 1882"
- 075 "Lyxens historia" (1870)
- 076 "Skildring av Stockholm år 1882"
- 077 "Sveriges 33 mest sevärda vikingaplatser"
- 078 "Skildring av Västmanland år 1882"

- 079 "Skildring av Härjedalen år 1882"
- 080 "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- 081 "Ett besök i Visby år 1906"
- 082 "Skildring av Gästrikland år 1882"
- 083 "Skildring av Jämtland år 1882"
- 084 "Gaffelns historia" (1889)
- 085 "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- 086 "Gråfkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- 087 "Bohus fästning" (1869)
- 088 "En resa på Rhen år 1866"
- 089 "Skildring av Gotland år 1882"
- 090 "Falu grufvas historia" (1864)
- 091 "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- 092 "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- 093 "Sveriges hundraser" (1880)
- 094 "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- 095 "Borgholms slottsruin" (1878)
- 096 "Vårt solsystem" (1878)
- 097 "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- 098 "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)
- 099 "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- 100 "Hilmas Alaska" Resguide till guldgräverskans trädgård av cement.
- 101 "Skildring av Ångermanland 1882"
- 102 "Ölands fornminnen" (1874)
- 103 "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- 104 "Tors hammare" (1872)
- 105 "Skildring av Dalälven år 1876"
- 106 "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- 107 "Hällristningarnas ålder" (1869)
- 108 "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- 109 "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- 110 "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- 111 "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- 112 "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- 113 "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- 114 "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- 115 "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- 116 "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- 117 "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- 118 "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet. "
- 119 "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- 120 "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- 121 "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- 122 "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- 123 "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- 124 "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"

- 125 "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- 126 "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- 127 "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- 128 "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- 129 "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"
- 130 "Skildring av Södermanland år 1882"
- 131 "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- 132 "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- 133 "Ett besök i Ystad år 1872"
- 134 "Petras helgedomar" (1921)
- 135 "Ett besök i Boxholm år 1885"
- 136 "Resor med luftballong år 1873"
- 137 "Ett fartyg från vikingatiden – fyndet av Tuneskeppet 1867"
- 138 "Skildring av Östergötland år 1882"
- 139 "Ännu fler galna rockstjärnor – 200 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"
- 140 "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- 141 "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"
- 142 "Guide till biskötsel" (1885)
- 143 "Ett besök i Roms katakomber år 1870"
- 144 "Skildring av Riseberga klosterruinerna" (1874)
- 145 "Citatboken. 222 kändisar om sin ålder och om att bli gamla"
- 146 "SVT-skandaler 1. Den otroliga historien: Så blev "På spåret" filmerna olagliga"
- 147 "Fyra skadade är mindre än fem döda – 444 tjuvlyssnade citat på en kvällstidning"
- 148 "Sherlock Holmes: En studie i rött"
- 149 "Forn tidens sjörövare i Medelhavet" (1870)
- 150 "33 Viking places to visit in Sweden – guidebook to ruins and museum"